

نشانه‌های نگارشی و درست‌نویسی در زبان روسی

د. ا. رزنتال

ی. و. جانجاکووا

ن. پ. کابانووا

ترجمه

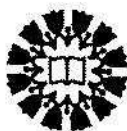
دکتر حسین غلامی

وجیهه رضوانی

شهرام همت‌زاده

تهران

۱۳۹۳



سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

Розенталь, Д. Э.

سرشناسه: رزنتال، د. ا.

عنوان و نام پدیدآور: نشانه‌های نگارشی و درست‌نویسی در زبان روسی / د. ا. رزنتال، ی. و. جانچاکووا، ن. پ. کابانووا؛ ترجمه حسین غلامی، وجیهه رضوانی، شهرام همت‌زاده.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ده، ۲۳۴ ص.

فروست: «سمت»: ۱۸۴۷. زبان و ادبیات روسی: ۱۱.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۲۰-۰۹۲۳-۳ ۶۵۰۰۰ ریال.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: **Справочник по правописанию, произношению, литературному редактированию, 1994.**

یادداشت: کتابنامه:

موضوع: زبان روسی — رسم الخط و املا

موضوع: زبان روسی — نگارش علمی و فنی

شناسه افزوده: جانچاکووا، ی. و. Джанджакова Е. В.

شناسه افزوده: کابانووا، ن. پ. Кабанова Н. П.

شناسه افزوده: غلامی، حسین، ۱۳۴۵ -

شناسه افزوده: رضوانی، وجیهه، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده: همت‌زاده، شهرام، ۱۳۵۶ -

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۵ ن ۴ ر ۲۱۴۳ PG

رده‌بندی دیویی: ۴۹۱/۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۴۱۶۸۵

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی



Справочник по правописанию, произношению, литературному редактированию; Розенталь, Д. Э., Джанджакова Е. В., Кабанова Н. П. Москва: книга, 1994.

نشانه‌های نگارشی و درست‌نویسی در زبان روسی

نویسندگان: د. ا. رزنتال، ی. و. جانچاکووا، ن. پ. کابانووا

مترجمان: دکتر حسین غلامی (استاد دانشگاه تهران)، وجیهه رضوانی، شهرام همت‌زاده

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳

تعداد: ۵۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ: مهر (قم)، صحافی: زرین (قم)

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۰۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از هدفهای مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنایی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را، که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم پردازد و در رشته های مختلف علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن باید به تدریج و پس از انکادها و یادآوریهایی پیاپی ارباب نظر به دست آید. انتظار دارد که این بزرگواران از این همیاری و راهنمایی دریغ نوزند و با پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته زبان و ادبیات روسی در مقطع کارشناسی برای دروسهای «نگارش»، «جمله نویسی»، «مقدمات انشاء» و «تلخیص متون» تدوین شده است. امید است که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۵	فصل اول: درست‌نویسی
۵	۱. نگارش واکه در ریشه واژه
۵	۱-۱ واکه‌های بدون تکیه قابل بررسی
۶	۱-۲ واکه‌های بدون تکیه غیر قابل بررسی
۷	۱-۳ واکه‌های دگرگون‌شده
۱۰	۱-۴ واکه‌ها پس از حروف صفیری
۱۱	۱-۵ واکه‌های بعد از حرف ه
۱۲	۱-۶ حروف e - ə
۱۳	۱-۷ حرف ð
۱۴	۲. نوشتار همخوان در ریشه واژه
۱۴	۲-۱ همخوانهای زنگ‌دار و بدون زنگ
۱۵	۲-۲ همخوانهای تکراری در ریشه و محل اتصال پیشوندها به ریشه
۱۸	۲-۳ همخوانهای غیر قابل تلفظ
۱۹	۳. کاربرد حروف بزرگ
۱۹	۳-۱ نوشتار حروف بزرگ در ابتدای متن
۱۹	۳-۲ نوشتار حروف بزرگ بعد از نشانه‌های نگارشی
۲۰	۳-۳ نوشتار اسامی خاص
۲۵	۳-۴ نوشتار نام حیوانات و نام انواع گیاهان
۲۶	۳-۵ نوشتار اسامی شخصیت‌های افسانه‌ها، قصه‌ها و نمایشنامه‌ها
۲۶	۳-۶ نوشتار صفت‌ها و قیدهای ساخته شده از اسامی اشخاص
۲۷	۳-۷ نوشتار اسامی جغرافیایی و عناوین منطقه‌ای - اداری
۳۲	۳-۸ اسامی اخترشناسی و نجومی

- ۳-۹ اسامی وقایع و دوره‌های تاریخی و دوره‌های زمین‌شناسی ۳۳
- ۳-۱۰ نام جشنها، جنبشهای مردمی و تاریخهای مشهور ۳۴
- ۳-۱۱ اسامی مذهبی ۳۴
- ۳-۱۲ اسامی ادارات، مؤسسات، سازمانها و شرکتهای خارجی ۳۷
- ۳-۱۳ اسامی اسناد، آثار باستانی و آثار هنری ۴۱
- ۳-۱۴ اسامی القاب و سمتها ۴۲
- ۳-۱۵ اسامی نشانها، مدالها و علائم ممیزه ۴۲
- ۳-۱۶ اسامی آثار ادبی و وسایل ارتباط جمعی ۴۳
- ۳-۱۷ نشانه‌ها و واژگان اختصاری ۴۴
- ۳-۱۸ اسامی خاص ۴۵
۴. جداکننده‌های б و п ۴۶
- ۴-۱ کاربرد б ۴۶
- ۴-۲ کاربرد п ۴۷
۵. درست‌نویسی پیشوندها ۴۷
- ۵-۱ پیشوندهای مختموم به -s ۴۷
- ۵-۲ پیشوندهای -при و -пре ۴۸
- ۵-۳ واکه‌های бы و и پس از پیشوندها ۴۹
۶. همخوانها پس از حروف صفیری و ll در پیشوندها و پایانه‌ها ۵۰
- ۶-۱ واکه‌های o و e پس از حروف صفیری ۵۰
- ۶-۲ واکه‌ها پس از حرف ll ۵۱
۷. نحوه نگارش اسم ۵۲
- ۷-۱ پایانه‌های اسم ۵۲
- ۷-۲ پسوندهای اسم ۵۴
۸. نگارش صفتها ۵۶
- ۸-۱ پایانه صفتها ۵۶
- ۸-۲ پسوندهای صفت ۵۷
۹. درست‌نویسی واژه‌های مرکب ۶۳
- ۹-۱ واکه‌های رابط o و e ۶۳
- ۹-۲ واژه‌های مرکب بدون واکه‌های رابط ۶۴
- ۹-۳ درست‌نویسی اسمهای مرکب ۶۶

۶۹	۹-۴ درست‌نویسی صفت‌های مرکب
۷۸	۱۰-۱ درست‌نویسی اعداد
۷۸	۱۰-۱ اعداد اصلی، ترتیبی و اعشاری (کسری)
۷۹	۱۰-۲ عدد - поли
۸۰	۱۰-۳ نحوه نگارش اعداد در نوشتار
۸۱	۱۱-۱ درست‌نویسی ضمایر
۸۱	۱۱-۱ ضمایر منفی
۸۳	۱۲-۱ درست‌نویسی افعال
۸۳	۱۲-۱ شناسه‌های شخص در افعال
۸۵	۱۲-۲ کاربرد حرف «ا» در اشکال فعل
۸۶	۱۲-۳ پسوندهای افعال
۸۶	۱۳-۱ درست‌نویسی صفت فاعلی
۸۶	۱۳-۱ واک‌ها در پسوندهای صفات فاعلی
۸۸	۱۳-۲ درست‌نویسی H و HH و صفت‌های فاعلی و مشتقات آن
۹۲	۱۴-۱ درست‌نویسی قیدها
۹۲	۱۴-۱ واک‌ها در پایان قیدها
۹۲	۱۴-۲ قیدهای با حروف صفیری
۹۲	۱۴-۳ قیدهای منفی
۹۲	۱۴-۴ پیوسته‌نویسی قیدها
۹۶	۱۴-۵ نوشتار قیدها با خط تیره
۹۷	۱۴-۶ نوشتار ناپیوسته ترکیبات قیدی
۹۹	۱۵-۱ درست‌نویسی حروف اضافه
۹۹	۱۵-۱ نوشتار حروف اضافه با خط تیره
۹۹	۱۵-۲ نوشتار پیوسته و ناپیوسته حروف اضافه و ترکیبها با حروف اضافه
۱۰۰	۱۶-۱ درست‌نویسی حروف ربط
۱۰۰	۱۶-۱ نوشتار پیوسته حروف ربط
۱۰۳	۱۶-۲ نوشتار ناپیوسته حروف ربط
۱۰۳	۱۷-۱ درست‌نویسی ادات
۱۰۳	۱۷-۱ نوشتار ناپیوسته ادات

- ۱۷-۲ نوشتار ادات با خط تیره ۱۰۴
- ۱۷-۳ درست‌نویسی he با اسم ۱۰۵
- ۱۷-۴ درست‌نویسی ادات نفی he با صفت ۱۰۶
- ۱۷-۵ درست‌نویسی ادات نفی he با اعداد ۱۱۳
- ۱۷-۶ درست‌نویسی ادات نفی he با ضمائر ۱۱۳
- ۱۷-۷ درست‌نویسی ادات نفی he با افعال ۱۱۴
- ۱۷-۸ درست‌نویسی ادات نفی he با صفت‌های فعلی ۱۱۶
- ۱۷-۹ الف) درست‌نویسی ادات نفی he با قیدها ۱۱۸
- ۱۷-۹ ب) درست‌نویسی ادات نفی ni ۱۲۲

فصل دوم: نشانه‌های نگارشی

۱۸. استفاده از خط تیره در نوشتن واژگان ندا و نام آواها ۱۲۶
۱۹. درست‌نویسی واژگان بیگانه ۱۲۶
- ۱۹-۱ آوانگاری واژگان بیگانه ۱۲۶
۲۰. قواعد انتقال واژه به سطر بعدی ۱۲۸
۲۱. نشانه‌های نگارشی در انتهای جمله یا در محل قطع جمله ۱۳۰
- ۲۱-۱ نقطه ۱۳۰
- ۲۱-۲ علامت سؤال ۱۳۱
- ۲۱-۳ علامت تعجب ۱۳۳
- ۲۱-۴ سه نقطه ۱۳۳
۲۲. خط تیره بین اعضای جمله ۱۳۴
- ۲۲-۱ خط تیره بین نهاد و گزاره ۱۳۴
- ۲۲-۲ خط تیره در جملات ناکامل ۱۳۸
- ۲۲-۳ خط تیره آوایی ۱۴۰
- ۲۲-۴ خط تیره وصل ۱۴۰
۲۳. نشانه‌های نگارشی در جملات دارای اعضای هم‌نقش ۱۴۱
- ۲۳-۱ اعضای هم‌نقشی که با حروف ربط متصل نشده‌اند ۱۴۱
- ۲۳-۲ متمم‌های هم‌نقش و غیر هم‌نقش ۱۴۳
- ۲۳-۳ بدل‌های هم‌نقش و غیر هم‌نقش ۱۴۶

- ۱۴۷ ۲۳-۴ اعضای هم‌نقشی که به وسیله حروف ربط غیر تکراری ...
- ۱۴۹ ۲۳-۵ اعضای هم‌نقشی که با حروف ربط تکراری ...
- ۱۵۲ ۲۳-۶ اعضای هم‌نقش جمله که با حروف ربط ...
- ۱۵۳ ۲۳-۷ کلمات تعمیم‌دهنده با اعضای هم‌نقش جمله
- ۱۵۶ ۲۴. نشانه‌های نگارشی با کلمات تکرارشونده
- ۱۵۶ ۲۴-۱ ویرگول با کلمات تکرارشونده
- ۱۵۷ ۲۴-۲ نوشتن خط تیره بین کلمات تکرارشونده
- ۱۵۹ ۲۵. نشانه‌های نگارشی در جملات دارای اعضای جدانشونده
- ۱۵۹ ۲۵-۱ وابسته‌های هماهنگ و غیر هماهنگ جدانشونده
- ۱۶۱ ۲۵-۲ بدل جدا شده
- ۱۶۹ ۲۵-۳ ظروف جدا شده
- ۱۷۷ ۲۵-۴ مفعول جدا شده
- ۱۷۹ ۲۶. نشانه‌های نگارشی در جملات دارای اعضای مشخص‌کننده ...
- ۱۸۰ ۲۶-۱ اعضای مشخص‌کننده جمله
- ۱۸۲ ۲۶-۲ اعضای توضیح‌دهنده جمله
- ۱۸۴ ۲۶-۳ اعضای اتصال‌دهنده جمله
- ۱۸۵ ۲۷. نشانه‌های نگارشی واژگانی که از لحاظ دستوری اعضای جمله ...
- ۱۸۵ ۲۷-۱ کلمات و ترکیب واژه‌های معترضه
- ۱۹۹ ۲۷-۲ جملات معترضه و وارده
- ۲۰۱ ۲۷-۳ واژگان ندا
- ۲۰۴ ۲۷-۴ صوت
- ۲۰۶ ۲۷-۵ واژگان تأکیدی، نفی و پرسشی - تعجیبی
- ۲۰۷ ۲۸. نشانه‌های نگارشی در جملات مرکب پیوندی
- ۲۰۷ ۲۸-۱ ویرگول در جملات مرکب پیوندی
- ۲۱۰ ۲۸-۲ نقطه ویرگول در جمله مرکب پیوندی
- ۲۱۱ ۲۸-۳ خط تیره در جملات مرکب پیوندی
- ۲۱۲ ۲۹. نشانه‌های نگارشی در جمله مرکب پیوندی
- ۲۱۲ ۲۹-۱ ویرگول میان جملات پیرو و پایه جمله مرکب
- ۲۱۳ ۲۹-۲ ویرگول با حروف ربط مرکب وابستگی

- ۲۹-۳ نشانه‌های نگارشی در جمله‌های مرکب وابستگی دارای ... ۲۱۶
- ۲۹-۴ ویرگول در محل برخورد دو حرف ربط ۲۱۷
- ۲۹-۵ خط تیره در جمله مرکب وابستگی ۲۱۹
- ۲۹-۶ دو نقطه در جمله مرکب وابستگی ۲۱۹
- ۲۹-۷ ویرگول و خط تیره در جمله مرکب وابستگی و در جملات ... ۲۲۰
۳۰. نشانه‌های نگارشی برای عبارتهایی که جمله پیرو محسوب نمی‌شود ۲۲۱
- ۳۰-۱ عبارتهای با معنی کامل ۲۲۱
- ۳۰-۲ عبارتهای مقایسه‌ای ۲۲۵

پیشگفتار

منظور از نشانه گذاری، رعایت قواعد سجاوندی و به کار بردن علامتها و نشانه‌هایی است که خواندن و در نتیجه فهم درست مطلب را آسان و به رفع ابهامها کمک می‌کند. به این مثال که نمونه‌ای از کاربرد ویرگول است در قالب حکم یک قاضی دقت کنید.

«عفو، لازم نیست اعدامش کنید».

«عفو لازم نیست، اعدامش کنید».

نشانه‌های نگارشی، خواندن درست و درک مطلب را آسان و خطاخوانیهای نوشتار را برطرف می‌کند. علامتهای نگارشی، در نوشته، مانند تابلوهای راهنمایی و رانندگی در جاده است. نبودنش، خطاآفرین است و کاربرد و نصب غلط آنها هم حادثه آفرین. علایم به درست خواندن و درست فهمیدن نوشته کمک می‌کند و خواندن را هم آسان تر می‌سازد. کاربرد صحیح علایمی همچون نقطه، ویرگول، علامت سؤال، نقل قول، دو نقطه، گیومه و پرانتز از محسنات نوشته است، که در یادداشت‌های کوتاه هم باید مقید بود تا آنها را درست به کار برد. البته افراط در علامت گذاری در نوشته، از سوی دیگر، عامل خستگی و مانع سرعت در مطالعه است.

برای بهتر و صحیح تر خواندن متن و نشان دادن روابط صحیح و منطقی اجزاء مختلف جمله و فهم مقصود نویسنده یا تغییر لحنهای او علایمی وضع کرده‌اند که به آنها نشانه‌های سجاوندی گویند. توضیح آنکه: در هنگام سخن گفتن کلمه‌ها با واسطه‌های صوتی به هم می‌پیوندند و به کمک آهنگ و لحن کلام، معنای جمله و

ارتباط منطقی اجزاء آن بر شونده روشن و آشکار می‌شود، لیکن در زبان نوشتار چون خواننده از راه گوش درک مطلب نمی‌کند، ناچار برای بهتر خواندن و فهمیدن باید وسیله دیگری در اختیار داشته باشد، این وسیله همان علامتها و نشانه‌های نگارشی است.

این نشانه‌ها که نشانه‌های نوشتاری هم نامیده می‌شوند نشانه‌هایی هستند که برای آسان‌تر خواندن یک نوشته، بیان یک احساس یا ایجاد دگرگونی در تلفظ واژه‌ها به کار می‌روند. به منظور رساندن منظور و انتقال معنی از زبان گفتار به نوشتار از نشانه‌های نگارشی استفاده می‌شود.

دقت در استفاده از نشانه‌ها

نگذاشتن علامت بهتر از گذاشتن علایم نابجاست. برخی از نویسندگان و ویراستاران در استفاده از علایم، افراط می‌کنند. اما «در کاربرد نشانه‌های سجاوندی امساک ارجح است». دیگر اینکه نشانه‌های سجاوندی را باید دقیق به کار برد. این دقت در متنها علمی و تخصصی بیشتر است و نویسندگان و ویراستاران پخته و کارگشته به این علایم توجه فراوانی دارند، چنان که درباره «گوستاو فلور» گفته‌اند:

تمام صبح را صرف می‌کرد که یک ویرگول را در جای خود قرار دهد و تمام بعدازظهر آن روز را صرف می‌کرد تا آن را بر دارد. (از کتاب انواع ویرایش اثر «ابوالفضل طریقه‌دار» صفحه: ۲۴۷)

نشانه‌هایی که برای سهولت خواندن یا افزودن اطلاعات به متن در نوشته‌ها به کار می‌رود، جزئی از نظام گسترده نشانه‌هاست که بشر برای ایجاد ارتباط از آن استفاده می‌کند. نشانه‌ها علایمی ذاتاً بی‌معنی هستند که افراد بشر، برحسب قرارداد و توافق، آنها را معنی دار کرده‌اند. ویرگول، نقطه، نقطه ویرگول، علامت سؤال و قلاب بخشی از نشانه‌هایی هستند که در خط به کار می‌روند.

کاربرد این نشانه‌ها در همه زبانهای دنیا یکسان نیست. یعنی این نشانه‌های جهانی، بسته به کاربردشان در رسم الخطهای متفاوت، تفاوتی با یکدیگر دارند. از

طرفی کاربرد نشانه‌ها در رسم الخطهای واحد نیز گاه با هم متفاوت است. کاربرد نابجا یا چندگانه نشانه‌ها ممکن است در کار ارتباط اختلال ایجاد کند. یکسان‌سازی کاربرد رسم الخط اطلاعات واحدی را به خواننده می‌رساند.

برخی عقیده دارند که وسیله ارتباط آدمیان با یکدیگر، در ابتدا، اشاره‌های دست بوده و این اشاره‌ها ساختاری پیچیده داشته است. الفاظ، به عقیده ایشان، به تدریج جای اشاره را گرفته است.

هم اشاره‌های دست و هم الفاظ نشانه‌اند. یعنی افراد بشر با توافق میان خود و برحسب قرارداد حرکات دست و الفاظ را معنی دار کرده‌اند.

نشانه‌ها امروزه در همه جا وجود دارد، مانند: علائم راهنمایی و رانندگی، نتهای موسیقی و علائم ریاضی. در نوشتن نیز نشانه‌هایی به کار می‌رود تا خواندن روان یا اطلاعاتی به متن اضافه شود.

کاربرد اصلی نشانه‌ها جدا کردن کلمه‌ها، گروه‌ها و جمله‌ها از یکدیگر و مشخص کردن رابطه آنها با هم است. مشخص کردن حالتهای عاطفی نویسنده و آهنگ کلام و هم معنایی و تعیین ساختار داخلی کلمات برخی دیگر از کاربردهای نشانه‌هاست.

شایان ذکر است که در زبان روسی این نشانه‌های نگارشی در سطح گسترده‌ای به کار می‌رود و تدریس شانزده ساله اینجانب در دانشگاه تهران و دیگر مراکز آموزشی ایران نشان داد دانشجویان و زبان‌آموزان ایرانی در فراگیری این مبحث مشکل و در کاربرد نشانه‌های نگارشی در زبان روسی اشتباهات زیادی دارند و از آنجا که مطالعه این مبحث به زبان روسی برای همه زبان‌آموزان راحت نیست، مترجمان بر آن شدند که به ترجمه یکی از آثار معتبر دست‌نویس روسی، دیتمار ایلیاشویچ رزنتال - از دست‌نویسان برجسته روس در زمینه کاربرد نشانه‌های نگارشی در زبان روسی - دست زنند تا خدمت کوچکی در یادگیری آسان نشانه‌های نگارشی در زبان روسی به زبان‌آموزان عزیز کشورمان بکنند.

با عنایت به کاربردی بودن بخش اول کتاب نشانه‌های نگارشی در زبان

روسی آقای رزنتال و مثالهای خوب و بجای آن که به درک درست و صحیح مباحث مورد نظر کمک شایانی می‌کند، مترجمان به ترجمه این بخش بسنده کردند. مترجمان به منظور سهولت در درک برخی مفاهیم و اصطلاحات کتاب، در پانوشته‌ها توضیحات لازم را ارائه داده‌اند و حتی به برخی کتب علمی دیگر نیز در این زمینه اشاره کرده‌اند.

امید است این اثر ناچیز در فراگیری نشانه‌های نگارشی در زبان روسی در مراکز آموزشی ایران مفید واقع شود و به دانشجویان و زبان‌آموزان کمک کند تا راحت‌تر این مبحث بسیار مهم را در زبان روسی فراگیرند.

از همکاری صمیمانه و دلسوزانه آقای ویگن حسن‌زاده، آقای محمدجواد آهسته، خانم راحله براری، خانم کریمووا و خانم قنبری، دانشجویان دوره دکترای آموزش زبان روسی دانشگاه تهران، با مترجمان در ترجمه این کتاب قدردانی و سپاسگزاری می‌شود.